

SODELOVANJE SLOVENSKE VOJSKE IN POLICIJE PRI NALOGAH NOTRANJE STABILNOSTI IN VARNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

COOPERATION OF THE SLOVENIAN ARMED FORCES AND THE POLICE IN THE TASKS OF INTERNAL STABILITY AND SECURITY OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

Povzetek Grožnje nacionalni varnosti se preoblikujejo zelo hitro. Prebivalci države pričakujejo, da se bo nacionalnovarnostni sistem učinkovito in uspešno odzval na te grožnje. Izvedbeno se lahko nacionalnovarnostni sistem države odzove samo tako, da v sistem zagotavljanja nacionalne varnosti vključi vse svoje vire v upanju sinergičnih učinkov. Uporaba oboroženih sil za zagotavljanje notranje varnosti je bila izredna naloga oboroženih sil. Obramba oziroma obrambna sposobnost vojske, ki se izvaja v notranjosti države za notranjo stabilnost in varnost države ob zakonskih in primarno konceptualno določenih nalogah vojske in policije, predstavlja zakonodajni in operacionalizacijski izziv države.

Ključne besede *Slovenska vojska, Policija, izredna pooblastila vojske, operacionalizacija.*

Abstract Nowadays, threats to national security are transforming extremely rapidly. The people of a country expect the national security system to respond effectively and successfully to these threats. Implementation-wise, a country's national security system can only respond by including all its resources in the national security system hoping to achieve synergistic effects. The use of the armed forces to ensure internal security was an extraordinary task of the armed forces. The defence and the defence capacity of the military, which are in addition to the legal and primarily conceptually determined tasks of the military and the police aimed at ensuring internal stability and national security in the interior of the country, represent a legislative and operational challenge of the state.

Key words *Slovenian Armed Forces, Police, extraordinary powers of the military, operationalization.*

Uvod Sodelovanje Slovenske vojske in Policije pri operacionalizaciji nalog, ki prispevajo k notranji stabilnosti in varnosti Republike Slovenije, povezuje dva sistema. To sta obrambni sistem, konkretnije vojaška obramba, katere nosilka je Slovenska vojska, »nosilka izgradnje vojaških zmogljivosti in vojaške pripravljenosti«, in sistem notranje varnosti, konkretnije institucija javne varnosti Policija. Obrambni sistem je organiziran za »učinkovito zagotavljanje obrambe in obrambne sposobnosti« (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, 2019, 6.2).

Če je za Policijo prispevanje k notranji stabilnosti in varnosti določeno v zakonu (člen 2 Zakona o organiziranosti in delu v policiji), pa to ni tako jasno določeno za Slovensko vojsko, kot samostojna naloga, temveč samo v obliki sodelovanja s Policijo (člen 37/4 Zakona o obrambi in člen 24 Zakona o službi v Slovenski vojski).

Sodobne grožnje nacionalnovarnostnega sistema presegajo klasično delovanje obrambnih sil samo na področju obrambe in obrambnih sposobnosti države. Sodobne grožnje so prisilile države, da so, če so želele vzpostaviti ali obdržati »močan« nacionalnovarnostni sistem, morale poiskati nove poti in vire za doseganje zelene stopnje »moči« nacionalnovarnostnih sistemov.

Namen doktorske disertacije z naslovom Sodelovanje vojske in policije v sodobni državi: primer Slovenije (Potočnik, 2016) je bil prispevati k večji moči države Republike Slovenije. Moč države je treba povezati z uspešnostjo in učinkovitostjo državnih organov pri reševanju državnih problemov, v konkretnem primeru problemov na področju nacionalne varnosti. Navedeno se lahko kaže v različnih oblikah, vendar želim opozoriti, da v tem besedilu moč države pomeni samo večjo učinkovitost in večjo uspešnost zagotavljanja varnosti v okviru nacionalnovarnostnega sistema. Zagotavljanje varnosti je ena izmed temeljnih dolžnosti države (člena 5 in 34, Ustava RS), ki jo Republika Slovenija mora izvajati ob upoštevanju splošno znanih načel pravnih držav in predvsem načela sorazmernosti v povezavi z institucionalizirano državno prisilo. Večja ali manjša moč države se nikakor ne more in ne sme razumeti kot bolj ali manj zavzeto delovanje institucionaliziranih organov državne prisile, ki jo v nekaterih primerih predstavljajo sodišča kot sodna veja oblasti, državni zbor kot zakonodajna veja oblasti ter državno tožilstvo, obveščevalno-varnostne službe, policija in vojska kot najočitnejši organi in službe državne prisile, kot deli izvršne veje oblasti. Moč države v tem besedilu se kaže v sposobnosti zagotavljanja varnosti v najširšem mogočem pomenu njenih državnih organov, Slovenske vojske in Policije, ob upoštevanju stopnje zaupanja prebivalcev Slovenije v Slovensko vojsko in Policijo.

Stopnja zaupanja prebivalcev Slovenije v Slovensko vojsko in Policijo kaže, koliko je delovanje Slovenske vojske in Policije legitimno ter kako uspešno in učinkovito se zdi opravljanje njenih nalog prebivalcem.

Večini vojaške znanstvene javnosti so znane naslednje operacije, od verjetno najbolj znane britanske *Operation Banner* do sodobnejše *Operation Temperer* in operacij, ki

jih izvajajo Francozi, kot sta *Opération Sentinelle* in *Opération Résilience*. Belgijci izvajajo operacijo *Opération Vigilant Guardian*, Italijani *Operazione „Strade Sicure“*, Avstrijci pa od leta 1990 varujejo državno mejo z vojsko ob policiji in carini z operacijo *Assistenzeinsatz zur Grenzraumüberwachung (Pomoč pri varovanju meje)*.

Pooblastila vojsk omenjenih držav so se v različnih časih prilagajala trenutnim razmeram in so se v nekaterih obdobjih povečevala, kar se je odražalo tako, da so vojaki lahko sami opravljali s slovenskega stališča že skoraj predkazenske in kazenske postopke, kot so ugotavljanje identitete oseb in izvajanje identifikacijskih postopkov, izvajanje varnostnih pregledov, zaseganje predmetov, začasno omejevanje gibanja oseb, pridržanje, uporabljanje prisilnih sredstev idr. V nekaterih obdobjih so se pooblastila vojsk manjšala do skrajnosti, kot jo imamo na primer v Sloveniji, kjer lahko slovenski vojak, če ne gre za silobran, skrajno silo ali samoobrambo, policistu pomaga le v smislu odvrnitve napada, ki ogroža življenje in telo, v drugih primerih pa le opazuje postopek policista, razen če je »aktiviran« člen 37/a Zakona o obrambi, s katerim vojska pridobi štiri izjemna pooblastila. Kadar pa slovenski vojak sam zasači pri kaznivem dejanju osebo, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, sme takšni osebi odvzeti prostost in jo takoj izročiti preiskovalnemu sodniku ali policiji. Če tega ne more storiti, mora takoj obvestiti nekoga od teh organov. Toda to lahko v Sloveniji stori vsakdo.¹

V članku bom osredotočen na sodelovanje Slovenske vojske in Policije z vidika operacionalizacije pooblastil, s katerimi se navadno posega v človekove pravice ali temeljne svoboščine in druge pravice, navedel pa bom tudi primerjave s tujino.

1 OBOROŽENE SILE IN POLICIJE V NOTRANJI VARNOSTI DRŽAVE

Terminološko razločevanje med oboroženimi silami in policijo je morda na laični ravni preprosto, saj se oborožene sile v večini primerov povezujejo z državno ali mednarodno uradno priznano vojsko, policijo pa večinoma povezujejo z državno policijo. Če je za policijske enote določitev subjektov razmeroma preprosta,² pa je za oborožene sile to malo bolj zapleteno. Oborožene sile so veliko širši pojem od policijskih sil. Morda je še najlažje pojasniti, kaj vse so oborožene sile, na primeru ženevske konvencije o ravnanju z vojnimi ujetniki z dne 12. avgusta 1949, ta v členu 4 določa, komu vse je treba priznati status vojnega ujetnika, in dopolnilnega protokola k ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (Protokol I) z dne 8. junija 1977, ki v svojem členu 43 določa, kaj oborožene sile so. Iz navedenega je razvidno, da je v realnem življenju lahko izziv za državo, komu vse lahko podeli status vojnega ujetnika, oziroma, kdo lahko predstavlja in je pripadnik oboroženih sil.

¹ 160. člen Zakona o kazenskem postopku.

² V Sloveniji od leta 2006 občinska redarstva sicer pridobivajo vedno več pooblastil za ukrepanje, vendar so ta pooblastila še vedno omejena na obravnavanje prekrškov in ne kaznivih dejanj, kar je bistvena razlika med opolnomočenjem in operacionalizacijo državnega organa prisile s področja policijskih nalog.

Določitev državne policijske sile je lažje, vsaj od leta 1979. Tega leta je namreč Svet Evrope³ sprejel deklaracijo št. 690, ki določa, da naj bi policija, tudi med vojno in drugimi stanji, na primer okupacijo, še naprej izvajala varovanje prebivalcev in njenega premoženja, in naj pripadniki policije ne bi imeli statusa borca v skladu z ženevskimi konvencijami, saj jih je treba obravnavati kot civilno prebivalstvo.⁴ Iz navedenega sledi, da policijske sile nimajo statusa oboroženih sil, razen če aktivno sodelujejo v oboroženem boju proti sovražniku. Sovražnika bi v takem primeru moral razglasiti parlament ali drug državni organ s pooblastili za razglasitev vojne ali izrednih razmer. Originalno pa policija ni oborožena sila v kontekstu mednarodnega prava, niti ni namenjena oboroženemu boju s sovražnikom, temveč izključno za vzpostavljanje in ohranjanje javnega reda v državi.

Pri preučevanju zakonite uporabe državne institucionalizirane prisile, kar se v praksi kaže kot vprašanje, kateri institucionalizirani organ državne prisile sme in kako sme storiti neko uradno dejanje,⁵ se je treba zavedati, da je za nekatera uradna dejanja lahko enako pristojnih več organov. To je na prvi pogled lahko nenavadno, vendar v sodobnem času običajno. Take primere imamo tudi v Sloveniji, na primer na podlagi Zakona o pravilih cestnega prometa nas lahko za isto kršitev kaznujejo najmanj trije različni organi, in sicer policija, občinsko redarstvo in cestninsko nadzorstvo. Pristojnost institucionalizirane državne prisile ima več subjektov, kar na področju prekrškov ne pomeni velike kolizije pristojnosti državnih organov, vendar če v pristojnosti državnih organov vključimo naloge in poslanstva državnih oboroženih sil ter posledično kolizije pristojnosti med drugimi državnimi organi in pristojnostmi oboroženih sil nad civilnim prebivalstvom, pa ob pomanjkanju strokovnega znanja zlahka zaidemo na navidezno področje državnega udara »*coup d'état*.« Navidezno zgolj zato, ker v sodobnem času države redno uporabljajo oborožene sile za naloge, ki so izvirno naloge policije.⁶ Ob upoštevanju, da so oborožene sile pridobile določena pooblastila, ki so značilna za policije, se ob namenski pristojnosti delovanja pojavi še eno izmed ključnih vprašanj, to je prostorska pristojnost delovanja.

Prostorska pristojnost delovanja je povezana z notranjo ali zunanjo varnostjo države.

Območje delovanja državnih organov lahko delimo na delovanje znotraj države in delovanje zunaj države. Notranja varnost države je samo navidezno enostavno določna besedna zveza. Medtem ko lahko zunanjo varnost države razmeroma

³ Slovenija je postala članica Sveta Evrope 14. maja 1993.

⁴ »1. A police officer shall continue to perform his tasks of protecting persons and property during war and enemy occupation in the interests of the civilian population. For that reason he shall not have the status of „combatant“, and the provisions of the Third Geneva Convention of 12 August 1949, relative to the treatment of prisoners of war, shall not apply.

2. The provisions of the Fourth Geneva Convention of 12 August 1949, relative to the protection of civilian persons in time of war, apply to the civilian police.«

⁵ Uradno dejanje v tem primeru pomeni, da institucionalizirani organ prisile s svojim ravnanjem povzroči kaznovanje ali omejevanje človekovih pravic in svoboščin.

⁶ Nekatero naloge, ki so izvirno policijske, so skrb za splošni javni red, javni promet, ugotavljanje istovetnosti oseb in predmetov.

lahko določimo, za varnost, ki je zunaj državnih meja, notranja varnost potrebuje v povezavi z uporabo oboroženih sil malo več pozornosti, predvsem z vidika pooblastil in uporabe prisilnih sredstev kot enega izmed pooblastil.

Notranja varnost države v povezavi s prostorsko pristojnostjo oziroma prostorsko pristojnostjo policije in prostorsko pristojnostjo oboroženih sil je z geografskega vidika preprosta, na izvedbeni ravni pa je nemogoče upoštevati samo prostorsko pristojnost, še posebej z vidika slovenske Policije, saj je ta izvirno pristojna za delovanje na celotnem ozemlju države, tudi v objektu ali okolišu objekta, ki je posebnega pomena za obrambo, ali na območju vojaškega tabora, seveda ob določenih pogojih.

Ob preučevanju prostorskega delovanja imamo v Sloveniji ob naštetem še specifično sodno prakso, ker trenutno v zakonodaji nimamo določeno, kaj je širše varovanje državne meje. S tem vprašanjem se je ukvarjalo že Ustavno sodišče v odločbi št. U-I-28/16-27 z dne 12. maja 2016. Kajti »širšega varovanja državne meje« vsekakor ni mogoče razumeti kot ustaljeno mersko enoto.⁷ Ali kot je odločilo Ustavno sodišče, je mogoče ob določenih pogojih razumeti pomen širše državne meje kot območje kjer koli v Sloveniji.

2 SODELOVANJE OBOROŽENIH SIL IN POLICIJE V NOTRANJI VARNOSTI DRŽAVE

Države, vključno s Slovenijo, so generično odgovorne za svoj javni red. Zagotavljanje javnega reda v državah Evrope je večinoma zaupano državnim ali lokalnim policijam. Vendar se v sodobnem času stvari na varnostnem področju zelo hitro spreminjajo, kar je posledica hitrega prenosa informacij in izredno učinkovite logistične podpore pretoku denarja in ljudi. Navedeno ima za posledico, da se lahko v zelo kratkem času omogoča velika koncentracija dogodkov in dejanj, ki ne bodo vedno v skladu z državnimi načrti nacionalnovarnostnega sistema in vzdrževanjem javnega reda v državi ali določenem območju države. Če k temu prištejemo še tradicionalne vrednote lokalnega prebivalstva in pričakovanja lokalnega prebivalstva do države in še posebej državnih organov, sta državni zbor in vlada pred velikim izzivom. Izziv ne pomeni le operacionalizacija državne prisile na nekem območju države, temveč predvsem operacionalizacija delovanja državnih organov prisile ob upoštevanju sorazmernosti izvrševanja državne prisile.⁸

⁷ Ustavno sodišče je v navedeni odločbi odločilo: »To pomeni, da konkretne varnostne razmere določijo tako področje kot tudi območje delovanja SV po 37. a členu ZObr. Za konkretni primer aktivacije SV po 37. a členu ZObr zaradi begunske oziroma migrantske krize to pomeni, da lahko pripadniki SV izvajajo pooblastila iz prvega odstavka 37. a člena ZObr na meji in ob njej, kjer so osebe, za katere obstaja sum, da so nezakonito prestopile državno mejo, zalotene, in drugje, kjer se izvajajo aktivnosti, ki so povezane z nezakonitimi prehodi beguncev oziroma migrantov (sprejemni in nastanitveni centri, centri za tujce, migracijske poti, prevozi beguncev oziroma migrantov ...).« Ustavno sodišče je določilo izredno široko razumevanje besedne zveze »širše varovanje državne meje.«

⁸ Pojavi se klasično vprašanje državne prisile, kje se konča »pomoč prebivalstvu« in začne »nasilje nad prebivalstvom.«

Slovenska vojska ima sorazmernost uporabe orožja določeno v členu 51 Zakona o obrambi.⁹ Bistvo zakonskega določila sorazmernosti je v določilu »če ne more drugače«. S to besedno zvezo je državni zbor določil Slovenski vojski, da mora, preden uporabi orožje, uporabiti druga, milejša sredstva. Državni zbor v Zakonu o obrambi ni podrobneje opredelil sorazmernosti pri uporabi sile, temveč je to naredila Vlada Republike Slovenije v Pravilih službe Slovenske vojske.¹⁰ Jedro določila sorazmernosti Slovenske vojske je v obsegu, intenzivnosti in trajanju uporabe vojaške sile.

Slovenska Policija ima sorazmernost določeno v členu 16 Zakona o nalogah in pooblastilih policije.¹¹ Jedro zakonskega določila je v določilu »najmanjše škodljive posledice« in stopnjevanja policijskih pooblastil.

Navidezno imata tako Slovenska vojska kot Policija kljub zakonski uporabi različnih besednih zvez enaka določila sorazmernosti, ki jih v strnjeni obliki lahko najbolje opišemo kot »od milejšega k hujšemu«.

Bistveno vprašanje »od milejšega k hujšemu« se pojavi pri deležnikih, ki bodo uporabljali pooblastila, prisilna sredstva, silo in »institucionalizirano državno prisilo ...« nad prebivalstvom, in sicer kaj Slovenska vojska in kaj Policija zaznava kot ogrožanje ali napad.

Zaznavanje ogrožanja ali napada je najpomembnejše vprašanje aktiviranja organov državne prisile. Zaznavanje ogrožanja lokalnega prebivalstva in zaznavanje ogrožanja na državni ravni se lahko v realnem svetu močno razlikujeta. Naloga državnih organov je prav v tem, da se poskuša doseči čim bolj realno zaznavanje varnosti ali ogrožanja in nato z ustreznimi ukrepi, na primer z aktivacijo vojske in

⁹ »(1) Vojaška oseba lahko uporabi orožje pri opravljanju stražarske, patroljne, požarne ali druge podobne službe, če ne more drugače:

1. zavarovati življenja moštva, ki ga varuje;
2. odvrniti napada na objekt ali druga sredstva, ki jih varuje;
3. odvrniti neposrednega napada, s katerim je ogroženo njeno življenje.

(2) Vojaške osebe, ki službo opravljajo pod neposrednim vodstvom nadrejenega, smejo orožje uporabiti le po njegovem povelju.

(3) Vojaške osebe pri opravljanju bojnih nalog uporabljajo orožje po pravilih za bojno delovanje.

(4) V skladu s prejšnjim odstavkom ravna tudi poveljstvo ali enota, ki je napadena v miru.«

¹⁰ Pravila službe v Slovenski vojski določajo sorazmernost v več točkah, vendar najbolj vseobsežno določajo sorazmernost v 327. točki: »Sorazmernost pomeni, da mora biti sila, ki se uporabi za obrambo pred sovražnim dejanjem ali izraženim sovražnim namenom, po obsegu, intenzivnosti in trajanju ustrezna zaznani grožnji ...«

¹¹ »(1) Ko je za uspešno izvedbo policijske naloge mogoče uporabiti različna policijska pooblastila, morajo policisti uporabiti tista, s katerimi lahko opravijo policijsko nalogo z najmanjšimi škodljivimi posledicami.

(2) Hujše policijsko pooblastilo smejo policisti uporabiti le, če je bila uporaba milejših policijskih pooblastil neuspešna ali če ta zaradi okoliščin in zagotavljanja varnosti življenja, osebne varnosti ali varnosti premoženja ne bi bila mogoča.

(3) Policisti morajo prenehati uporabljati policijsko pooblastilo takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih so ga uporabili.«

policije, doseči čim večje sinergične učinke na področju delovanja in posledično doseči učinke in povečati občutke varnosti lokalnega prebivalstva.¹²

V uvodu sem navedel operacije, ki jih izvajajo Velika Britanija, Francija, Belgija, Italija in Avstrija. Njihova skupna značilnost je, da so svoje oborožene sile vključile v zagotavljanje notranje varnosti. Skupna značilnost vseh držav je tudi, da so za zagotavljanje notranje varnosti primarno odgovorne njihove policije¹³ in ne oborožene sile.¹⁴

Vse našete države že veliko let, nekatere že več deset let, uporabljajo svoje oborožene sile za vzpostavljanje notranjega reda v državi, čeprav se njihovi prebivalci počutijo nadpovprečno ali precej varne. Tako Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) v svojem poročilu (OECD 2020) navaja, kako varne se počutijo prebivalci v državah. V Veliki Britaniji je ta delež 78,2 %, Franciji 71,5 %, Belgiji 68,5 %, Italiji 59,9 %, Avstriji 81,5 % in v Sloveniji 88,3 % prebivalcev. Od vseh navedenih držav odstopa Italija v negativno smer in Slovenija v pozitivno smer.¹⁵ Povprečje vseh držav članic OECD je, da se v njihovih državah počuti varne 71,5 % prebivalcev. Operativna vpetost oboroženih sil v zagotavljanje notranje varnosti države tako ni v neposredni povezavi z občutkom varnosti njenih prebivalcev, saj kljub visoki in nadpovprečnim občutenjem varnosti njenih prebivalcev države v zagotavljanje državne notranje varnosti vključujejo oborožene sile.¹⁶

Vključevanje oboroženih sil v notranjo varnost je prav gotovo povezano tudi s stopnjo zaupanja prebivalcev v svoje oborožene sile in policijo. Tako po Eurobarometru (2019) zaupa v svoje oborožene sile v Veliki Britaniji 81 % prebivalcev, v Franciji 79 %, v Belgiji 80 %, v Italiji 64 %, v Avstriji 70 % in v Sloveniji 68 % prebivalcev. V državah Evropske unije svojim oboroženim silam v povprečju zaupa 72 % prebivalcev. Ob navajanju zaupanja prebivalcev v oborožene sile držav moramo, ker se notranja varnost primarno zagotavlja s policijami, za jasnejšo predstavo navesti tudi, kolikšen del prebivalstva zaupa svojim policijam. Iz Eurobarometra (2019) je razvidno, da zaupa v svojo policijo v Veliki Britaniji 77 % prebivalcev, v Franciji 67 %, v Belgiji 74 %, v Italiji 64 %, v Avstriji 75 % in v Sloveniji 65 % prebivalcev. Povprečje med vsemi državami Evropske unije je, da zaupa svojim policijam 71 % prebivalcev. Od vseh primerjanih držav izstopa Italija, saj je stopnja zaupanja

¹² V Sloveniji imamo prav v tem trenutku primerljivo dogajanje, ko občani Ljubljane ne občutijo enake stopnje ogrožanja varnosti in predvsem svojega premoženja kot lokalno prebivalstvo ob slovenski južni meji. Javno znana je pobuda obmejnih županov občin, pobudo so poslali državnemu zboru, za povečanje števila slovenskih vojakov ob meji, prav zato, da bi povečali varnost na obmejnem območju in v njihovem lokalnem okolju.

¹³ Lahko se sicer imenujejo različno, kar je odvisno od države do države, vendar gre po opisu del in nalog ter pristojnostih, ki jih imajo, za slovensko primerljive policije.

¹⁴ Od vseh naštetih držav izstopa Avstrija, ki ima v avstrijski ustavi »Bundes-Verfassungsgesetz« v členu 78/d določeno, da so policijske sile organizirane po vojaškem vzoru in da je avstrijska vojska Bundesheer, ob določenih pogojih, odgovorna za splošno vzdrževanje reda in varnosti – člen 79/2/b.

¹⁵ Slovenija je celo druga najbolj varna država od vseh držav članic OECD.

¹⁶ Velika Britanija vključuje svoje oborožene sile v zagotavljanje notranje varnosti od leta 1969 in Avstrija vključuje svoje oborožene sile v zagotavljanje varnosti od leta 1990, čeprav se njuni prebivalci počutijo nadpovprečno varno.

v oborožene sile in policijo pod povprečjem Evropske unije in pod povprečjem primerjanih držav. Na primeru Velike Britanije pa je mogoče zaznati, da je stopnja zaupanja v oborožene sile in policijo nad povprečjem Evropske unije in primerjanih držav, kar jo ločuje od primerjanih držav, ob zavedanju, da od vseh primerjanih držav najdlje uporablja oborožene sile za zagotavljanje notranje varnosti kot pomoč policiji in tako zagotavlja sinergijske učinke v okviru nacionalnovarnostnega sistema.

Države imajo oborožene sile kot silo, ki predstavlja največjo, najmočnejšo in najsilovitejšo silo in odgovor na, v osnovi, ogrožanje države. Grožnja naj bi prihajala izza državnih meja. Policijske sile pa so namenjene za zagotavljanje javnega reda v državi. Izvor grožnje naj bi bil znotraj državnih meja. Oborožene sile predstavljajo zadnjo in največjo silo, ki jo država še lahko suvereno in samostojno uporabi. Po uporabi oboroženih sil državi ne preostane nič več drugega.¹⁷

3 SODELOVANJE SLOVENSKE VOJSKE IN POLICIJE PRI VAROVANJU SLOVENSKE DRŽAVNE MEJE

Slovenska vojska sodeluje s slovensko Policijo pri varovanju državne meje neprekinjeno od leta 2015. Pomoč Slovenske vojske Policiji postaja že njena stalna naloga in ni prepričljivih analiz in pokazateljev, da se bo ta oblika pomoči Policiji končala, temveč je mogoče predvidevati, da bo Slovenska vojska na državni meji opravljala delovanje kot pomoč Policiji tudi v prihodnje.

Slovenska vojska ima naloge opredeljene v členu 37 Zakona o obrambi, vendar je treba za članek navesti še nekatere druge dokumente, ki določajo naloge Slovenske vojske. Te so poleg že omenjene Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije še Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2025, ki v točki 3.1 med več poslanstvi Slovenske vojske določa poslanstvo »podpora drugim državnim organom in organizacijam pri zagotavljanju varnosti«. V isti točki je navedeno poslanstvo podrobneje določeno kot »podpora drugim državnim organom in organizacijam skladno z načrti, opremljenostjo in usposobljenostjo Slovenske vojske«. V četrtem poglavju dokumenta Raven ambicij za delovanje Slovenske vojske ni nikjer določeno, da bo Slovenska vojska sodelovala s Policijo pri notranji varnosti oziroma da bo opravljala naloge varovanja meje. Vse naloge Slovenske vojske so določene kot klasične naloge oborožene sile države. Obrambna strategija Republike Slovenije je dokument, ki prav tako ne določa varovanja državne meje oziroma nikjer natančno ne določa, da je naloga Slovenske vojske sodelovati s Policijo pri zagotavljanju notranje stabilnosti in varnosti države. Tudi Doktrina vojaške strateške rezerve se osredotoča le na »obrambno zmogljivost države do obsega, ki bo zagotavljal njeno učinkovito obrambo in izpolnjevanje njenih mednarodnih obveznosti« (Doktrina vojaške strateške rezerve, 11). Doktrina vojaške strateške rezerve popolnoma prezre notranjo

¹⁷ *Obstajajo še mednarodna pomoč in različna obrambna in vojaška mednarodna zaveznitva, vendar se z njihovo vključitvijo država »de facto« odreče določenemu delu svoje suverenosti.*

stabilnost in varnost države oziroma da bi bila vojaška strateška rezerva namenjena tudi notranji stabilnosti in varnosti države. Podobno je tudi Uredba o obrambnem načrtovanju namenjena samo za »izredno stanje, vojno ali krizo«. Ni namenjena za »normalno« varnostno stanje države, zato tudi ne določa delovanja Slovenske vojske v sodelovanju s Policijo, z določbami, ki bi določale delovanje Slovenske vojske v nalogah notranje stabilnosti in varnosti države. Tudi Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2018–2023, ki določa »cilje ter najpomembnejše usmeritve delovanja in razvoja obrambnega sistema v obdobju 2018–2023« ne predvideva, da bi Slovenska vojska imela »cilj ali usmeritev« delovanja za zagotavljanje notranje stabilnosti ali varnosti države. Nazadnje je treba omeniti še Vojaško doktrino, ki v poglavju 8.2.4 (Podporno delovanje) določa, da Slovenska vojska izvaja podporno delovanje, med drugim: »zagotovitev varnosti« ali »boj proti terorizmu,« ki se izvaja na območju Republike Slovenije kot podpora varnostnim silam, kar Policija je. Toda Slovenska vojska zagotavlja le sredstva in storitve »kot pomoč civilnim oblastem ali organizacijam ob obvladovanju razmer v miru in vojni« (50). Navedbe »zagotavljanje sredstev in storitev« ne moremo šteti za zakonsko določene naloge delovanja oboroženih sil za zagotavljanje stabilnosti in notranje varnosti države. V poglavju 12.3 Vojaška doktrina določa, da Slovenska vojska lahko »sodeluje pri nalogah Policije pri varovanju državne meje, obvladovanju množičnih in ilegalnih migracij, protiterorističnem delovanju, varovanju oseb, kontroli prometa in pri zagotavljanju reda v skladu z zakonodajo«. Vojaška doktrina kot najvišji strokovni vojaški akt določa sodelovanje Slovenske vojske s Policijo kot podporno nalogo, vendar v skladu z uresničevanjem obrambne strategije (7) in v skladu z zakonodajo.

Državni zbor je sodelovanje Slovenske vojske in Policije z vojaškega vidika določil v členu 37 Zakona o obrambi¹⁸ in členu 24 Zakona o službi v Slovenski vojski.¹⁹ S policijskega vidika je določeno sodelovanje Policije s Slovensko vojsko v členu 2 Zakona o organiziranosti in delu v policiji.²⁰

V skladu s slovensko zakonodajo, Zakonom o nadzoru državne meje, je za nadzor državne meje pristojna Policija. Čemu se je državni zbor odločil tako, ni znano, gotovo pa tega od njega ni zahtevala Evropska unija. Kajti Evropska unija, natančneje Evropski parlament in Evropski svet, sta sprejela Uredbo (EU) 2016/399 Evropskega parlamenta in Evropskega sveta z dne 9. marca 2016 o Zakoniku unije o pravilih, ki urejajo gibanje oseb čez meje (Zakonik o schengenskih mejah), ki v slovenskem prevodu določa, da »mejni policist« opravlja naloge nadzora na meji (Zakonik o schengenskih mejah, člen 2), vendar besedna zveza mejni policist ne bi smela pomeniti policista v kontekstu Zakonika o schengenskih mejah in kot besedo

¹⁸ Odstavek 4: »Slovenska vojska lahko sodeluje s policijo pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja v skladu z načrti in po predhodni odločitvi vlade. Pripadniki Slovenske vojske pri opravljanju teh nalog nimajo policijskih pooblastil.«

¹⁹ »Slovenska vojska v skladu z zakonom in ustreznimi načrti lahko sodeluje s policijo pri varovanju državne meje, pri varovanju določenih objektov ali območij ter izvajanju drugih nalog oziroma nudi pomoč drugim državnim organom v okviru svojih zmogljivosti.«

²⁰ Odstavek 2: »Za uspešno zagotavljanje notranje varnosti policija sodeluje z drugimi subjekti, ki prispevajo k zagotavljanju nacionalne varnosti Republike Slovenije.«

»policist« razumemo v slovenščini, in sicer je to *pripadnik organa za javno, državno varnost*²¹, kar v realnem življenju pomeni policista kot uslužbenca slovenske Policije in morda še uslužbenca Ministrstva za pravosodje, kot pravosodnega policista, na primer paznika v zaporih. Zakonik o schengenskih mejah pri izrazu mejni policist razloži, da je to lahko tudi kakšen drug javni uslužbenec, ki je dodeljen za opravljanje nadzora državne meje,²² vendar je državni zbor z Zakonom o nadzoru državne meje samo Policijo določil kot organ, ki opravlja naloge nadzora državne meje. Za tako odločitev državnega zbora ni mogoče najti strokovne ali znanstvene razlage, lahko le ugibamo in iščemo vzrok mogoče prav v neposrečenem prevodu Zakonika o schengenskih mejah. Samo v slovenskem prevodu se namreč pojavi besedna zveza mejni policist. Še posebej policist je beseda, ki je v drugih jezikih Zakonika o schengenskih mejah ni mogoče najti. Tako je za angleško različico Zakonika o schengenskih mejah uporabljena besedna zveza »border guard«, za francosko »garde-frontiere«, za nemško »Grenzschutzbeamte«, za italijansko »guardia di frontiera« in za špansko »guardia de fronteras«. V nobenem, razen slovenskem jeziku, se ne pojavi beseda policist, kar lahko označimo za strokovno napako prevoda, kajti pravilnejši prevod bi bil »uslužbenec mejnega nadzora«. Uslužbenec mejnega nadzora pa samoumevno nikakor ni samo policist.

4 PROBLEMATIKA OPERACIONALIZACIJE SODELOVANJA SLOVENSKE VOJSKE IN POLICIJE PRI ŠIRŠEM VAROVANJU DRŽAVNE MEJE

Slovenska vojska sodeluje s Policijo pri širšem varovanju državne meje na podlagi člena 37 in v preteklosti tudi krajše obdobje na podlagi člena Zakona o obrambi. Ključno odločitev za sodelovanje med Slovensko vojsko in Policijo sprejmeta Državni zbor in Vlada Republike Slovenije, ki odločitev nato podrobneje določi v načrtu sodelovanja med Slovensko vojsko in Policijo. Slovenska vojska pri pomoči Policiji nima policijskih pooblastil, tudi če državni zbor odloči tako, da »aktivira« člen 37/a Zakona o obrambi.

Slovenska vojska za pomoč Policiji tudi ob »aktivaciji« člena 37/a Zakona o obrambi nima policijskih pooblastil. Ob »aktivaciji« tega člena vojska pridobi izjemna pooblastila vojske, ki jih mora izvajati pod pogoji, ki so predpisani za policiste.²³ Nikakor pa člen 37/a Zakona o obrambi ne govori o policijskih pooblastilih, temveč o izjemnih pooblastilih vojske. Policijska pooblastila namreč določa člen 33 Zakona o nalogah in pooblastilih policije in prav s strokovnega vidika je člen 37/a Zakona o obrambi napačen, če je imel državni zbor ob sprejemu tega člena v mislih, da je z njim podelil Slovenski vojski policijska pooblastila.

²¹ *Slovar slovenskega knjižnega jezika.*

²² »Mejni policist pomeni katerega koli javnega uslužbenca, ki je v skladu z nacionalnim pravom dodeljen na mejni prehod ali ob mejo ali v neposredno bližino te meje, ki v skladu s to uredbo in nacionalnim pravom opravlja naloge nadzora na meji.«

²³ Člen 37/a, odstavek 2 Zakona o obrambi.

Na tako strokovno besedno neskladje je opozorila tudi varuhinja človekovih pravic,²⁴ z navedbo, da vlaga zahtevo za ustavno presojo člena 37/a Zakona o obrambi na Ustavnem sodišču Republike Slovenije, prav zaradi zahteve po »jasnosti in določnosti predpisov, kot enega izmed načel pravne države.« Ta člen je namreč določil Slovenski vojski štiri izjemna pooblastila vojske, ki so (1) opozarjanje, (2) napotovanje, (3) začasno omejevanje gibanja oseb in (4) sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic. Ob tem je v 2. odstavku Zakona o obrambi določil, da Slovenska vojska izvaja zgoraj naštetih štiri izjemna pooblastila vojske »pod pogoji, ki so predpisani za policiste«. V primeru dveh izjemnih pooblastil vojske, kot sta izjemno pooblastilo opozarjanje in izjemno pooblastilo začasno omejevanje gibanja oseb ni s strokovnega vidika problematično določiti pogojev vojski, da opravlja naloge s tema pooblastiloma, pod pogoji, ki veljajo za policiste. Naslednji dve izjemni pooblastili, izjemno pooblastilo napotovanje in izjemno pooblastilo sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic, pa zahtevata več pozornosti, saj ju člen 33 Zakona o nalogah in pooblastilih policije ne pozna in ne določa. Ker ju policijska zakonodaja ne določa, je povsem mogoče razumeti zahtevo za ustavno presojo pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije, ki jo je podala varuhinja človekovih pravic Republike Slovenije. Kajti državni zbor je določil dve izjemni pooblastili vojski, ki naj ju izvede pod enakimi pogoji kot policija, vendar policija nima teh dveh izjemnih pooblastil.

»Ustavno sodišče je v postopku za oceno ustavnosti, začetem z zahtevo Varuha človekovih pravic, z odločbo št. U-I-28/16 z dne 12. 5. 2016, ugotovilo, da prvi, drugi in tretji odstavek 37.a člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo in 95/15) niso v neskladju z Ustavo. Presodilo je, da je z ustaljenimi metodami razlage mogoče ugotoviti vsebino pooblastil, ki jih pripadnikom Slovenske vojske podeljujejo izpodbijane določbe z namenom sodelovanja s Policijo pri širšem varovanju državne meje. Zato izpodbijane določbe po presoji Ustavnega sodišča niso v neskladju z načelom jasnosti in določnosti iz 2. člena Ustave.«²⁵ Sporočilo temelji na odločbi Ustavnega sodišča Republike Slovenije (št. U-I-28/16-27 z dne 12. 5. 2016). Ustavno sodišče je odločilo, da gre pri izjemnem pooblastilu vojske napotovanje« »za pooblastilo, ki je po vsebini primerljivo z ukazom posameznikom iz 39. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije.«²⁶ Ob takšni navedbi je Ustavno sodišče spregledalo, da obstajajo ukazi tudi v Slovenski vojski in da je določeno, da je ukaz akt vodenja in poveljevanja²⁷ in da se z ukazom »urejajo celovite dejavnosti, povezane z delom ali uporabo oziroma popolnjevanjem enot.«²⁸ Pomena ukaza v policijski zakonodaji in vojaški zakonodaji nista identična in je zato mogočih več razlag, kar nas ob že navedeni »jasnosti in določnosti predpisov kot enega izmed načel pravne države«, kot je navedla

²⁴ Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, zahteva za oceno ustavnosti št. 6.0-40/2015-9-SE z dne 2. 2. 2016.

²⁵ Sporočilo Ustavnega sodišča Republike Slovenije z dne 10. junija 2016.

²⁶ Točka 16 odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije; št.: U-I-28/16-27 z dne 12. maja 2016.

²⁷ Člen 46 Zakona o obrambi.

²⁸ Člen 29 Zakona o službi v Slovenski vojski.

varuhinja človekovih pravic v zahtevi za oceno zakonitosti, pripelje do prevelikega razkoraka mogočih razlag pomena napotovanja kot izjemnega pooblastila vojske. Iz čisto praktičnega delovanja oziroma najnižjega taktičnega delovanja Slovenske vojske in slovenske Policije je razvidno, da bo ob taki razlagi neizogibno prišlo do, s strokovnega vidika, prevelikega prilagajanja Slovenske vojske delovanju slovenske Policije na taktični ravni. V res skrajnih razmerah lahko takšna razlaga pripelje do popolne razgradnje vojaške taktike, po kateri se vojaško izobražuje in usposablja Slovenska vojska.

Izjemno pooblastilo sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic je Ustavno sodišče določilo kot »pooblastilo, povezano s policijskimi pooblastili uporabe prisilnih sredstev«. ²⁹ Ustavno sodišče je izjemno pooblastilo vojske sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic določilo kot izjemno pooblastilo vojske, ki vsebuje policijsko pooblastilo uporabe večine prisilnih sredstev, ki jih uporablja Policija, in pri tem navaja člen 90 Zakona o nalogah in pooblastilih policije. ³⁰ V skladu z načelom strokovnosti (člen 12 Zakona o službi v Slovenski vojski in členom 17 Zakona o nalogah in pooblastilih policije) je taka razlaga izjemnega pooblastila vojske sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic premalo natančna. Na to je opozorila tudi dr. Sovdatova v odklonilnem ločenem mnenju, ki se mu je pridružila dr. Jadek Pensa (Odklonilno ločeno mnenje, 2016). Ustavno sodišče je namreč za izvrševanje izjemnega pooblastila vojske podelilo Slovenski vojski nabor prisilnih sredstev, ki jih uporablja Policija, celo tistih, ki jih Slovenska vojska sploh nima (Slovenska vojska nima konjenice in vodnega topa). Ustavno sodišče se je namreč pri presoji izjemnega pooblastila vojske sodelovanje pri obvladovanju skupin in množic osredotočilo le na uporabo prisilnih sredstev, prezrlo pa je, da taktiki, ki ju izvajata Slovenska vojska pri nadzoru množic in nemirov ter Policija pri izvajanju JRM-postopkov, nista enaki, zato tudi uporaba prisilnih sredstev, ki jo bosta izvedli Slovenska vojska in Policija pri svojih postopkih, ne bo enaka. Državni zbor je v členu 37/a Zakona o obrambi določil, da morajo biti pogoji izvajanja izjemnih pooblastil vojske enaki pogojem, ki veljajo za policiste, ni pa državni zbor določil taktike Slovenske vojske ali Policije na najnižjih ravneh za osnovno izvedbo delovanja. Kar je logično, saj če bi to določil, bi hkrati določil, da mora Slovenska vojska prevzeti policijsko taktiko delovanja, kar bi v praksi pomenilo, da Slovenska vojska ne bi več delovala kot oborožene sile Republike Slovenije, temveč kot policijske sile Republike Slovenije.

Menim, da državnemu zboru zaradi pomoči slovenski Policiji ne bi bilo treba sprejeti izjemnih pooblastil vojske, ki so določena v členu 37/a Zakona o obrambi. Slovenska vojska namreč teh izjemnih pooblastil ne potrebuje, saj lahko v Sloveniji vsakdo

²⁹ Točka 21 odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije; št.: U-I-28/16-27 z dne 12. maja 2016.

³⁰ *Ibidem*: »Člen 90 ZNPPol določa, da smejo policisti za vzpostavitev javnega reda, ko je ta huje in množično kršen, proti množici poleg sredstev za vklepanje in vezanje, telesne sile, plinskega razpršilca, palice ali službenega psa uporabiti tudi konjenico, posebna motorna vozila, vodni curek ali druga plinska ter druga z zakonom določena sredstva za pasivizacijo. ZNPPol torej za izvajanje te naloge dopušča policistom uporabo tako večine prisilnih sredstev proti posamezniku kot tudi prisilnih sredstev proti množici, vključno z uporabo strelnega orožja (90. in 97. člen ZNPPol).«

vzame prostost tistemu, ki je bil zasačen pri storitvi kaznivega dejanja, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti (člen 160 Zakona o kazenskem postopku). Kazenski zakonik (KZ-1) v členu 308 določa kaznivo dejanje kot »prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države,« pri čemer je določeno, da je »nasilno prečkanje državne meje« kaznivo dejanje. Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje precizira izvajanje mejne kontrole v Republiki Sloveniji, določa tudi, kje se sme prečkati državno mejo, in način opravljanja mejne kontrole. Za izpolnitev enega izmed pogojev storitve kaznivega dejanja po členu 308 KZ-1, bi bilo potrebno nasilno prečkanje državne meje. Izognitev tujca mejni kontroli pomeni kršitev 12. člena Zakona o tujcih, prestop državne meje zunaj mejnega prehoda ali zunaj delovnega časa pa predstavlja kazensko določbo po 45. členu Zakona o nadzoru državne meje. Oboje je prekršek in ne kaznivo dejanje. Za pogoj kaznivega dejanja po členu 308 Kazenskega zakonika bi bilo potrebno na primer nasilno prečkanje državne meje. Nasilno prečkanje državne meje pomeni tudi premagovanje večjih ovir, kot so na primer začasne tehnične ovire na državni meji. To pomeni premagovanje večjih ovir, ki zahteva od storilca »določen fizični ali intelektualni napor« (Sodba Vrhovno sodišče Republike Slovenije). »Določen fizični ali intelektualni napor« izpolni pogoje nasilnega prečkanja državne meje. Podobno v sodbi Evropskega sodišča za človekove pravice (Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice – Veliki senat), ki v točki 128 opredeljuje napad na fizične ovire, ki pomenijo varovanje državne meje, v smislu, da se fizično premagujejo ali onemogočajo, kot nasilno dejanje oziroma nasilno prečkanje državne meje. S to trditvijo se strinjajo Italija, Belgija in Francija. Ob navedenem, in če bi slovenski vojak ob nasilnem uničevanju začasnih tehničnih ovir za prečenje državne meje zasačil osebo, so že izpolnjeni pogoji odvzema prostosti po členu 160 Zakona o kazenskem postopku, saj bi takšna oseba nasilno prečkala državno mejo.

Ali gre za uradno pregonljivo kaznivo dejanje ali ne, odpira večno dilemo, ki se kaže v vprašanju, ali se lahko pričakuje od osebe, ki se poklicno ne ukvarja s kaznivimi dejanji ali prekrški, da bo poznala vsa kazniva dejanja, ki se preganjajo po uradni dolžnosti. Zalotitev osebe v bližini državne meje vzbuja policistu ob določenih pogojih (MNZ: 29)³¹ sumljivost te osebe, prav tako je v povezavi z nezakonitim prehodom državne meje mogoče storiti več kaznivih dejanj in ne samo tisto po členu 308 Kazenskega zakonika.

³¹ »Oseba je policistu sumljiva, ko s svojim obnašanjem, ravnanjem ali zadrževanjem na določenem kraju ali ob določenem času (navzočnost na javnih krajih, kjer je gibanje dovoljeno pod določenimi pogoji, v okolišju varovanih objektov ali na drugih krajih, zlasti kjer je večja dnevna, občasna ali trenutna migracija ljudi oziroma na javnem prevoznem sredstvu, če gre za varnostno tvegana območja) vzbuja sum, da bo storila, izvršuje ali je storila kaznivo dejanje ali prekršek. Poleg policistove ocene, da gre za obstoj sumljivih okoliščin, je pomembno, da oseba vzbuja sum, da bo storila, izvršuje ali je storila kaznivo dejanje ali prekršek. Za izvajanje pooblastila ne zadošča le obnašanje, ravnanje ali zadrževanje na določenem kraju ali ob določenem času. Sumljiva oseba je tista oseba, ki na primer: na policistov zakoniti ukaz noče počakati, beži ali se skriva, se zadržuje na kraju ali v objektu, kjer je zadrževanje prepovedano, sprašuje o varovanih osebah ali objektih ali se na drug način zanima zanje, je zalotena v bližini kraja storitve kaznivega dejanja ali prekrška, je podobna iskani osebi.«

Trenutno v nobeni strokovni ali znanstveni literaturi ni zaznati vsebin, ki bi podrobneje obravnavale pomoč posameznikov slovenski Policiji. Člen 33 Zakona o organiziranosti in delu v policiji določa pomoč posameznikov policiji, vendar ne točno, kakšna pomoč naj bi to bila, določba člena je le splošna: »Prostovoljno in ob soglasju policista pomaga pri opravljanju z zakonom določenih nalog policije.« Pomembna sta torej dva pogoja: prostovoljstvo in soglasje policista. Zato bi lahko Policija, če se posameznik strinja, uporabila pomoč posameznikov za prav vse policijske naloge, tudi za tiste, ki vsebujejo policijska pooblastila in uporabo prisilnih sredstev kot eno izmed več pooblastil Policije.

Navedeno postavlja pomoč Slovenske vojske Policiji pri varovanju državne meje v kontekstu izvrševanja pooblastil in s tem povezana prisilna sredstva v drugačno razmerje in predvsem drugačno taktično delovanje Slovenske vojske, saj bi namreč Policija lahko uporabila Slovensko vojsko tudi kot pomoč pri izvrševanju vseh policijskih nalog, ki jih pač izvršuje, na primer pri nadzoru ali kontroli državne meje, tudi pri kontroli potnih listin ali ugotavljanju identitete, kar opazamo, da počnejo vojaki kot pomoč svojim policijam v Veliki Britaniji, Belgiji, Franciji, Italiji in Avstriji.³²

Pomoč posameznikov slovenski Policiji še ni najboljše operacionalizirana in v okviru sinergijskih učinkov nacionalnovernostnega sistema. Policija sme namreč po členu 110 Zakona o prekrških³³ pridržati osebo, ki je bila zalotena pri storitvi prekrška. Podobno pooblastilo imajo tudi občinski redarji, saj lahko tudi oni na podlagi člena 10 Zakona o občinskem redarstvu zadržijo osebo.

Operacionalizacija prostovoljne pomoči posameznikov in slovenskih vojakov pomoči Policiji pri varovanju državne meje tako še ni operacionalizirana toliko, da bi lahko trdili, da ni več mogoče ničesar storiti tudi na področju preprečevanja prekrškov, povezanih s prehajanjem državne meje.

Zaradi navedenega bi Vlada Republike Slovenije morala prenoviti načrt sodelovanja Slovenske vojske in Policije, pri čemer bi bilo treba določiti nov koncept delovanja pomoči Slovenske vojske slovenski Policiji za delovanje na državni meji. Nov načrt sodelovanja med Slovensko vojsko in Policijo mora temeljiti na jasno in nedvoumno

³² Večina bralcev tega članka je gotovo že opazila, kako avstrijski vojak na slovensko-avstrijski državni meji pregleduje potne ali druge listine osebam, ki želijo prečkati državno mejo, in tako pomaga avstrijskemu policistu pri izvajanju mejnega nadzora in mejne kontrole.

³³ »(1) Policisti smejo tudi brez odredbe sodnika, privedi tistega, ki so ga zalotili pri prekršku. To smejo storiti, če ni mogoče ugotoviti storilčeve istovetnosti, ali če ta nima prebivališča, ali če bi se z odhodom zaradi prebivanja v tujini lahko izognil odgovornosti za prekršek, ali če so okoliščine, ki opravičujejo oceno, da bo storilec nadaljeval s prekrškom, ali da ga bo ponovil, ali če obstaja upravičena bojazen, da bo storilec skrnil, uničil ali odvrnil dokaz o prekršku. Storilca prekrška je treba v takem primeru privedi brez odlašanja k pristojnemu sodišču.

(2) Če je v primeru iz prejšnjega odstavka storilec zaloten pri prekršku v času, ko sodišče ne dela, in če so okoliščine, ki kažejo na nevarnost, da bo pobegnil ali da bo nadaljeval s prekrškom ali prekršek ponovil, ali če obstaja upravičena bojazen, da bo skrnil, uničil ali odvrnil dokaz o prekršku, ga sme policist pridržati; pridržanje traja, dokler ni mogoče storilca privedi k pristojnemu sodišču, vendar pa najdalj 12 ur.«

določenih in ločenih strokovnih dognanjih vojaškega in policijskega delovanja. Saj mora delovanje Slovenske vojske biti v skladu z Vojaško doktrino, najvišjim strokovnim aktom Slovenske vojske, z vojaškim izobraževanjem in usposabljanjem ter z vsemi vojaškimi taktikami, tehnikami in postopki, ki so med drugim zajete v katalogih in zbirkah individualnih ter kolektivnih vojaških veščin. Prav tako mora policijsko delo temeljiti samo na policijski stroki.

Državni zbor kot slovenski zakonodajalec in Vlada Republike Slovenije bosta morala v prihodnosti poleg načela strokovnosti upoštevati tudi, da je del preostalih nalog Slovenske vojske postal del bistvenih nalog. Zakonik o schengenskih mejah je to namreč že od leta 2016 naprej upošteval.³⁴

Sklep Sodelovanje oboroženih sil in policij v notranji varnosti države se morda zdi nejasno, prekrivajoče se ali celo v nasprotju z delitvijo vlog v okviru nacionalnovarnostnega sistema države. Zaradi takega navideznega nereda sta ob dogajanju v svetu nujna razmislek in preoblikovanje nacionalnovarnostnih sistemov. Hitrost in posledična moč dogodkov, ki imajo neposreden in takojšen vpliv na dogajanje v državi, čeprav so se zgodili daleč stran, tudi na drugi celine, sta prisilili parlamente in vlade držav k doseganju sinergičnih učinkov vseh deležnikov nacionalnovarnostnih sistemov. Na področju notranje varnosti države je glavni deležnik policija, ki ji lahko pri opravljanju policijskih nalog pomaga marsikdo, vendar ji lahko najučinkoviteje in najuspešneje pomaga z velikim številom ljudi in materialno-tehničnimi sredstvi le oborožena sila države. Kajti le oborožena sila države ima na voljo večje število usposobljenih vojakov z materialno-tehničnimi sredstvi, ki lahko učinkovito in uspešno pomagajo policiji pri zagotavljanju notranje varnosti države. Parlamenti in vlade držav imajo zato izziv, kako uskladiti pooblastila oboroženih sil s pooblastili policije, z zavedanjem, da so oborožene sile brez pooblastil neučinkovite, s prevelikimi pooblastili pa neuspešne. Eden izmed pokazateljev, ali so bili parlamenti in vlade držav učinkoviti in uspešni pri zagotavljanju nacionalne varnosti, sta stopnja zaupanja prebivalcev države v oborožene sile in policijo ter stopnja občutka varnosti prebivalcev države.

Slovenska vojska in Policija potrebujeta nov koncept sodelovanja, saj se je mednarodno dogajanje, ki posledično vpliva na varovanje slovenske državne meje, spremenilo. Nov koncept sodelovanja Slovenske vojske in Policije bo moral temeljiti na strokovnih izhodiščih delovanj vojsk in policij, upoštevati bo moral, da bo Slovenska vojska delovala v skladu z vojaškimi tehnikami, taktikami in postopki, ter Policija v skladu s policijskimi tehnikami, taktikami in postopki.

³⁴ Zakonik o schengenskih mejah je v členu 2 točki 14 določil, da lahko opravlja naloge nadzora na meji kateri koli javni uslužbenec.

Literatura

1. *Bundes-Verfassungsgesetz*. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138> (19. 8. 2020).
2. *Deklaracija Sveta Evrope št. 690 z dne 8. maja 1979*. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16101> (10. 7. 2020).
3. *Doktrina vojaške strateške rezerve (Vlada Republike Slovenije, št. 80300-2/2012/5, z dne 25. oktobra 2012)*.
4. *Dopolnilni protokol k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (Protokol I) z dne 8. junija 1977*. Uradni list RS, št. 7/2019.
5. *Eurobarometer – 2019*. <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/18/groupKy/82> (15. 8. 2020).
6. *Kaj moramo vedeti o policijskih postopkih*. MNZ. Ljubljana. 2004.
7. *Kazenski zakonik*. Uradni list RS, št. 50/12 in naslednji.
8. *Obrambna strategija Republike Slovenije (Vlada Republike Slovenije, št. 80000-1/2012/4, z dne 7. decembra 2012)*.
9. *OECD – How is life 2020*. https://read.oecd-ilibrary.org/economics/the-share-of-people-who-feel-safe-has-increased-since-2010-12-in-more-than-half-of-oecd-countries_87429ba9-en#page1 (15. 8. 2020).
10. *Odklonilno ločeno mnenje sodnice dr. Jadranke Sovdat k odločbi št. u-i-28/16 z dne 12. 5. 2016, ki se mu pridružuje sodnica dr. Dunja Jadek Pensar*. Št. U-I-28/16-28 z dne 2. junija 2016.
11. *Odločba Ustavnega sodišča*. Št.: U-I-28/16-27 z dne 12. maja 2016.
12. *Potočnik, G., 2016. Sodelovanje vojske in policije v sodobni državi: primer Slovenije. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani.
13. *Pravila službe v Slovenski vojski*. Uradni list RS, št. 84/09.
14. *Pravilnik o izvajanju Zakona o nadzoru državne meje*. Uradni list RS. Št. 116/07 in naslednji.
15. *Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2025 (Uradni list RS, št. 99/10)*.
16. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2)*. Uradni list RS, št. 59/2019.
17. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Cankarjeva založba. Ljubljana 2014.
18. *Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice – Veliki senat. Primer N.D in N.T. proti Španiji. Zadeva: 8675/15 in 8697/15*. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-201353%22%5D%7D> (21. 8. 2020).
19. *Sodba Vrhovno sodišče Republike Slovenije. I Ips 98/2004 z dne 31. maja 2005*.
20. *Sporočilo Ustavnega sodišča Republike Slovenije z dne 10. junija 2016*. <https://www.us-rs.si/odlocba-ustavnega-sodisca-u-i-28-16-z-dne-12-5-2016/> (20. 8. 2020).
21. *Srednjoletni obrambni program Republike Slovenije 2018–2023 (SOPR 2018–2023)*.
22. *Uredba (EU) 2016/399 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o Zakoniku Unije o pravilih, ki urejajo gibanje oseb prek meja (Zakonik o schengenskih mejah)*. Uradni list, št. 77 z dne 23. 3. 2016.
23. *Uredba o obrambnem načrtovanju*. Uradni list RS, št. 51/13.
24. *Ustava Republike Slovenije*. Uradni list RS, št. 33/91-I in naslednji.
25. *Varuh človekovih pravic Republike Slovenije. Zahteva za oceno ustavnosti št. 6.0-40/2015-9-SE z dne 2. 2. 2016*.
26. *Vojaška doktrina*. Vlada Republike Slovenije. PDRIU. 2006.
27. *Zakon o kazenskem postopku*. Uradni list RS, št. 32/12 in naslednji.

28. *Zakon o nadzoru državne meje. Uradni list RS, št. 35/10 in naslednji.*
29. *Zakon o nalogah in pooblastilih policije. Uradni list RS, št. 15/13 in naslednji.*
30. *Zakon o občinskem redarstvu. Uradni list RS, št. 139/06 in naslednji.*
31. *Zakon o obrambi. Uradni list RS, št. 103/04 in naslednji.*
32. *Zakona o organiziranosti in delu v policiji. Uradni list RS, št. 15/13 in naslednji.*
33. *Zakon o pravilih cestnega prometa. Uradni list RS, št. 82/13 in naslednji.*
34. *Zakon o prekrških. Uradni list RS, št. 29/11 in naslednji.*
35. *Zakon o službi v Slovenski vojski. Uradni list RS, št. 68/07.*
36. *Zakon o tujcih. Uradni list. Št. 1/18 in naslednji.*
37. *Ženevska konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki z dne 12. avgusta 1949. Uradni list RS, št. 7/2019.*